



## تحول در مطبوعات انگلستان

از: دکتر محمد ضاعسگری معاون خبرگزاری  
فرانسه در ایران

آخرین ارقام رسمی که در زمینه تیراژ یومیه‌های مهم انگلیس و همچنین روزنامه‌های یکشنبه آن کشور Sundays انتشار یافته بطور کلی تقلیل تیراژ مطبوعات را که از چند سال قبل در انگلستان آغاز شده تأیید میکند. مقایسه بین متوسط فروش روزنامه‌ها در ششماهه‌های دوم سال ۱۹۶۷-۱۹۶۸ ثابت میکند که ۹ روزنامه یومیه صبح پررویم ۷۲۱ هزار خواننده خود را از دست داده‌اند و در همین مدت ۷ یکشنبه‌نامه ۸۰۰ هزار خواننده خود را از دست داده‌اند. علت اساسی کاهش شماره خوانندگان مطبوعات انگلیس در این مدت افزایش‌های اخیر بهای تک‌فروش روزنامه‌های انگلیس میباشد. اما آنچه مورد توجه قرار گرفته اینست که تقلیل تیراژ بیشتر متوجه روزنامه‌هایی میباشد که در انگلستان به روزنامه‌های Mass Circulation معروف میباشد. روزنامه‌های مذکور عبارتند از جرایدی که با تیراژ بزرگ برای توده و اکثریت مردم انتشار یافته، خریداران آنها بیشتر افراد طبقه سوم جامعه تشکیل میدهند. بهای تکفروشی این روزنامه‌ها در نیمه دوم سال ۱۹۶۸ به ۵ پنس (معادل ۵ ریال) افزایش یافت.

### دو روزنامه‌وزین

درعوض روزنامه‌های انگلیسی که معروفند به Quality Newspaper یعنی روزنامه‌های سنگین در این مدت با وجود اینکه بهای تک‌فروشی خود را افزایش دادند اما شاهد اضافه شدن شماره خوانندگان خود بودند. مثلاً روزنامه Financial Times که گرانترین روزنامه یومیه در انگلیس میباشد در ماه ژوئیه ۱۹۶۷ دو پنس بر بهای تکفروشی خود افزود اما با وجود این افزایش قیمت تیراژ روزنامه مذکور در حدود ده درصد ترقی کرده است. افزایش بهای تکفروشی این روزنامه در تیراژ آن کاهشی پدید نیاورد بلکه برعکس روزنامه مذکور که قیمت آن ۸ پنس شده بیش از آن زمان که به ۶ پنس بفروش میرسید

خریدار دارد. ترقی تیراژ روزنامه مذکور (F-T) بطور مستمر میباشد. زیرا از ۱۴۸ هزار نسخه در دسامبر ۶۷ به ۱۵۵ هزار در ژوئن و پس از آن ۱۶۲ هزار در دسامبر ۶۸ رسیده است.

روزنامه تایمز که در حال حاضر بهای تکفروشی آن ۶ پنس میباشد اخیراً شاهد بالا رفتن تیراژ خود به میزان ۱۴ درصد بود و تیراژ یومیه روزنامه معروف تایمز اکنون به ۴۱۵ هزار نسخه در روز میرسد. اما با توجه به افزایش هزینه تولید این روزنامه و برای مقابله بامخارج سنگین و عمده روزنامه تایمز ناچار است که باز تیراژ خود را افزایش دهد و در این مورد مطلعین معتقدند که روزنامه مذکور برای افزایش تیراژ خود ناچار خواهد شد تا حدودی سطح سنگین مقالات و اخبار خود را پائین بیاورد. ترقی تیراژ روزنامه تایمز لندن طی دو سال اخیر جنبه مستمر داشته است: ۳۳۵ هزار نسخه (ژوئن ۱۹۶۷) ۳۶۴ هزار (دسامبر ۱۹۶۷) - ۴۰۱ هزار (ژوئیه ۱۹۶۸) و ۴۱۵ هزار (دسامبر ۱۹۶۸).

### وضع یومیه‌های دیگر

برخلاف این دو روزنامه یومیه که تیراژشان بطور مستمر رو به افزایش بود دیگر روزنامه‌ها یا تیراژشان تقلیل پیدا کرده و یا اینکه در رقم ثابتی مانده است. روزنامه دیلی تلگراف که قبلاً مرتباً افزایش تیراژ داشت در پایان سال ۱۹۶۸ - ۱۷۵ در صد تقلیل تیراژ داشت. اما با اینکه تیراژ روزنامه مذکور هنوز در یک سطح بسیار پائین قرار دارد (۱۳۷۸۰۰۰ نسخه در روز) بهای تکفروشی این روزنامه ۱ پنس کمتر از تکفروشی روزنامه تایمز میباشد. اما این تنزل قیمت بوسیله درآمدهای قابل ملاحظه و مهم از اعلانات جبران میشود. روزنامه دیگر یومیه انگلیس (گاردین) اخیراً شکل صفحات و عرضه کردن مطالب و اخبار خود را تغییر داده است. در خلال هفته‌های اخیر فروش یومیه روزنامه گاردین ۲۲ هزار نسخه افزایش یافته است با اینکه تیراژ این روزنامه در پایان ۱۹۶۸ به ۲۶۸ هزار نسخه در روز سقوط کرده بود در حالی که در ژوئیه ۱۹۶۸ - ۲۸۰ هزار و در ژوئن ۱۹۶۷ - ۲۸۸ هزار نسخه روزانه بفروش میرفت. ولی قراردادی که بین روزنامه گاردین با روزنامه دیلی میل اخیراً به امضا رسیده به گاردین امکان میدهد که بطور مشترک با دیلی میل از وسائل چاپ روزنامه دیلی میل در منچستر استفاده کند و بدین ترتیب برآورد شده که گاردین سالیانه ۶۰۰ هزار لیره انگلیسی در مخارج خود صرفه‌جویی خواهد داشت.

### وضع خطرناک با دو میلیون تیراژ

وضع روزنامه دیلی میل به هیچوجه اطمینان‌بخش نیست. تیراژ روزنامه دیلی میل بطور منظم کاهش یافته و حالا به رقم خطرناکی برای روزنامه مذکور رسیده است. این تیراژ خطرناک برای روزنامه دیلی میل فروش روزانه در حدود ۲ میلیون نسخه میباشد. تیراژ ۲ میلیون برای روزنامه مذکور حداقل بود و بعقیده مطلعین اگر تیراژ از این رقم پائین‌تر بیاید ادامه حیات روزنامه مذکور بخطر خواهد افتاد. اما

بهمین ترتیب روزنامه سندی تایمز با بحران کاهش تیراژ روبرو میباشد. تیراژ این روزنامه از ژوئیه تا دسامبر ۱۹۶۸ - ۲۶ هزار نسخه تقلیل یافته است.

### علل کاهش تیراژ

اما افزایش بهای تکفروشی روزنامه‌ها، بالا رفتن هزینه زندگی بطور کلی در انگلستان و سیاست رسمی دولت در زمینه صرفه جوئی و محدودیتهای اقتصادی به تنهایی عواملی نیستند که بتوانند تقلیل تیراژ مطبوعات را در کشوری مانند انگلیس که خواندن روزنامه بصورت رکن مسلمی از زندگی روزانه افراد درآمده توجیه کنند. بطور کلی وقتی مجموع تیراژ روزنامه‌های انگلیس را در نظر میگیریم یعنی رقم کلی انتشار روزنامه در این مملکت را بحساب میآوریم ملاحظه میشود که کاغذ کمتری نسبت به گذشته برای چاپ روزنامه در انگلستان بمصرف میرسد در حالیکه همانطور که گفتیم انگلستان کشوری است که مردم آن از لحاظ اعتیاد به مطالعه روزنامه معروفیت دارند و معروف است که انگلیسی‌ها طبق سنن و عادات خود در روز دو تا سه روزنامه یومیه و هر هفته چندین سندی (یکشنبه‌نامه) مطالعه میکنند. روزنامه فاینانشال تایمز در تحقیقی که راجع به این مطلب انتشار داده مینویسد پس از محدودیتهای سیاست صرفه‌جوئی اخیر آثار این محدودیتهای از نظر تقلیل مصرف کاغذ برای چاپ روزنامه بیش از آنچه محدودیتهای در مصرف الکل، دخانیات و بنزین اثر گذاشته موثر بوده است. بطور خلاصه جریانات اخیر نشان داد که روزنامه حتی در کشوری مانند انگلیس هنوز نمیتواند بعنوان یک ضرورت حیاتی وجود خود را بر افراد بقبولاند و قدرت روزنامه از این جهت هنوز به نیروی یک اعتیاد مقتدر نرسیده است.

البته در کشوری مانند انگلیس رقابت تلویزیون را با مطبوعات نمیتوان نادیده گرفت.

### رقابت تلویزیون

کارشناسان معتقدند که تلویزیون برای روزنامه‌های کثیرالانتشار و عامه پسند هنوز خطرناکترین رقیب شمار میرود. علت این امر این است که تلویزیون در انگلستان از لحاظ تکنیک و روشن بودن تصاویر طی سالهای اخیر پیشرفتهای مهمی داشته اما آنچه بر نفوذ و رسوخ تلویزیون در داخل خانواده‌های انگلیسی کمک میکند تنوع فوق‌العاده برنامه‌ها میباشد. شماره برنامه‌هایی که بشکل رپورتاژ مستقیم Reportage en direct پخش میشود افزایش یافته و از لحاظ کیفیت برنامه‌ها نیز تلویزیون انگلستان با عرضه کردن مجلات تلویزیونی که در پرتو تصویر کاملتر از رپورتاژهای مطبوعاتی هستند جلو رفته است. کارگردانان تلویزیون سعی میکنند که برنامه‌های مجلات تلویزیونی را از نظر بالا بردن سطح اطلاعات و معلومات بینندگان بصورت عامل موثری درآوردند یکی دیگر از نکاتی که رقابت تلویزیون را با روزنامه‌ها و مجلات کثیرالانتشار تاکید میکند رواج تلویزیون

از طرف مدیران و گردانندگان دیلی میل اخیراً تصمیماتی برای حفظ موقع مالی روزنامه اتخاذ شده است از جمله مهمترین تصمیمات مذکور انتشار فوق‌العاده‌های جدید در زمینه مسائل مالی و امور بانوان و همچنین همکاری با روزنامه گاردین و تصمیمات دیگری در جهت صرفه جوئی میباشد و با این تصمیمات امید میرود که روزنامه دیلی میل از سقوط رهایی یابد. اما در مورد روزنامه یومیه سان وضع چنین نیست زیرا روزنامه مذکور تیراژش اکنون از رقم یک میلیون نسخه در روز پائین آمده و باوجود این که گروه مطبوعاتی کادلپ تصمیم دارد لااقل برای یکسال موجودیت مذکور را تثبیت کند اما سقوط و از بین رفتن این روزنامه تقریباً به مرحله قطعی رسیده است.

### دو غول بزرگ

دو غول بزرگ مطبوعات انگلستان از لحاظ تیراژ عبارتند از روزنامه اکسپرس و روزنامه میرور. روزنامه اکسپرس تیراژ خود را همچنان بالاتر از چهار میلیون نسخه در روز حفظ کرد در حالی که تیراژ میرور بالاتر از پنج میلیون نسخه در روز میباشد. این روزنامه‌ها در ردیف مطبوعات کثیرالانتشار و مورد توجه عموم هستند. روزنامه‌های مذکور اخیراً با تقلیل شماره خوانندگان خود روبرو شده‌اند. رقبهای چهار و پنج میلیون که ذکر شد بنظر مهم و خیره کننده جلوه میکند اما در حقیقت روزنامه‌های مذکور امروز در موقعی قرار گرفته‌اند که برایشان کاهش یافتن تیراژ هر قدر هم که ناچیز باشد یک نوع شکست و سیر بسوی انحطاط و زوال تلقی میشود. این نکته قابل توجه است که در کشوری مانند انگلیس صاحبان آگهی دقیقاً مراقب تیراژ روزنامه‌ها و مجلات هستند و بمجرد اینکه تیراژ روزنامه و یا مجله‌ای از مرز معین پائین‌تر بیفتد قسمت قابل ملاحظه‌ای از درآمد آگهی خود را از دست خواهند داد. مثلاً در مورد روزنامه میرور تقلیل دستمزدی که به موزعین و فروشندگان روزنامه داده‌میشد موجب گردید تیراژ آن روزنامه کاهش یابد و تیراژ روزنامه میرور که در دسامبر ۱۹۶۷ - پنج میلیون و ۲۸۲ هزار نسخه در روز بود به ۴ میلیون و ۹۴۸ هزار نسخه در دسامبر ۱۹۶۸ رسید. کاهش تیراژ روزنامه‌های یکشنبه انگلستان نیز قابل توجه است. شماره خوانندگان سندی اکسپرس و سندی میرور رو به تقلیل میرود بهمین ترتیب روزنامه هفتگی News of the World بزحمت توانسته تیراژ خود را بالاتر از ۶ میلیون نسخه نگاه دارد اما در مورد روزنامه سندی تلگراف افزایش تیراژ طی ماههای اخیر قابل توجه بوده است. در ظرف ۶ ماه تیراژ روزنامه هفتگی سندی تلگراف از ۷۱۲ هزار نسخه به ۷۴۷ هزار نسخه افزایش یافته است در این افزایش روزنامه سندی تلگراف در حقیقت توانسته گروهی از خوانندگان روزنامه هفتگی رقیب خود، آزرور را بدست آورد روزنامه آزرور در فاصله ژوئیه تا دسامبر ۱۹۶۸ تقریباً ۵۰ هزار نسخه از تیراژ خود را از دست داده است

رنگی در انگلستان میباشد. با رواج تلویزیون رنگی امتیازی که بخصوص مجلات مصور با ارائه دادن تصاویر رنگی داشتند از حالت انحصاری بیرون میآید. با اینهمه بعقیده مطلعین آنچه رقابت تلویزیون را روز بروز خطرناکتر میکند مساله جذب قسمت مهمی از درآمد آگهی بوسیله تلویزیون میباشد. در آخرین سه ماهه ۱۹۶۸ درآمدی که تلویزیون در انگلستان از آگهی بدست آورده متجاوز از ۲۹ میلیون لیره انگلیسی بوده و باین ترتیب نسبت به مدت مشابه در سال قبل ۱۰ درصد افزایش داشته است. خطر دیگری که وجود دارد این است که اگر روزی حکومت محافظه کار در انگلیس بر سر کار بیاید ممکن است اجازه تاسیس چندین ایستگاه رادیوئی محلی را تصویب کند.

### عکس العمل در برابر تلویزیون

روزنامه‌های انگلستان برای روبرو شدن با رقابت تلویزیون تدابیر مختلفی اتخاذ کرده‌اند از نظر حفظ درآمد خود از آگهی، پاره‌ای از روزنامه‌ها در نظر دارند اعلانات رنگی چاپ کنند و برخی از روزنامه‌ها که تاکنون آگهی رنگی داشته‌اند میخواهند بر میزان آن بیفزایند. برخی از روزنامه‌ها مانند جرائد متعلق به گروه مطبوعاتی تایمز و سندی تایمز برای آگهی دهندگان تخفیف و یا امتیازات جدیدی در نظر گرفته‌اند مثلاً در مورد روزنامه‌های متعلق بگروه تایمز و سندی تایمز تصمیم گرفته شده چنانکه آگهی دهنده اعلانات خود را به میزان معینی به یکی از این روزنامه‌ها بدهد در روزنامه دیگر یک نوبت از همان اعلان بطور رایگان درج خواهد شد.

یک نمونه دیگر از این اقدامات حق‌الاشتراک‌های اختصاصی روزنامه‌های نان‌شال تایمز میباشد. این روزنامه برای دانشجویان و برای دانش آموزان دبیرستان‌ها بهای حق‌الاشتراک بسیار نازلی تعیین کرده است. روزنامه تایمز نیز متوسل به همین اقدام شده است که از این طریق روزنامه تایمز توانسته تاکنون نزدیک به ۳۰ هزار جوان مشترک بدست آورد.

کارگردانان روزنامه تایمز معتقدند که بدین وسیله عده قابل ملاحظه‌ای از جوانها را به خواندن روزنامه تایمز عادت خواهند داد یعنی جوانها پس از فراغ از تحصیل نیز عادت به مطالعه تایمز را از دست نخواهند داد.

آنچه گفته شد پاره‌ای از تصمیماتی است که از لحاظ اداری و مالی برای مقابله با رقابت تلویزیون گرفته شده است. از جهت تحریری نیز رقابت تلویزیون منشاء آثاری در وضع مطبوعات انگلستان بوده است. بطور کلی تمایلی به بهبود کیفیت مندرجات مطبوعات احساس میشود. در بین روزنامه‌های کثیرالانتشار و مورد پسند عامه تنها یک استثنا وجود دارد و استثنای مذکور مربوط به روزنامه نیوز آف دورلد News of the World است. این روزنامه در مقابل بحران مالی اخیر انگلیس و رقابت تلویزیون برای اینکه تیراژ خود را از دست ندهد بر میزان انتشار داستان‌های جنائی و سرگرم کننده عکسهای هوس‌انگیز افزوده است اما دیگر روزنامه‌های مورد پسند عموم در مقابل

رقابت تلویزیون سعی میکنند تعداد مقالات مستند خود را افزایش دهند و بدین ترتیب عطش دانستن را که در اثر شنیدن یک خبر کوتاه از رادیوی ترانزیستور و یا دیدن یک صحنه از تلویزیون پیدا شده ارضاء میکنند با اینهمه خطر اساسی همچنان برای روزنامه‌ها و بخصوص برای روزنامه‌های کثیرالانتشار و مورد پسند عامه وجود دارد. روزنامه نگاران انگلیس میگویند تلویزیون مرتباً خوانندگان و آگهی دهندگان مارا میرباید علت این امر اینست که تلویزیون انگلیس به نیازها و خواسته‌های مردم بهتر جواب میدهد.

در مقابل رقابت تهیه کننده تلویزیون گذشته از بهبود کیفیت مقالات و مندرجات روزنامه‌ها از لحاظ تکنیک نیز سعی میکنند روز بروز با آخرین پیشرفته‌ها و تجهیزات که از لحاظ تکنیک چاپ و کلیشه بوجود آمده خود را مجهز سازند. بدست آوردن این تجهیزات فنی جدید غالباً برای روزنامه‌ها گران تمام میشود بهمین دلیل روزنامه‌ها ناچارند بیش از پیش به تمرکز دست بزنند. قطع نظر از تمرکز بطور کلی که عبارتست از ملحق شدن یک روزنامه به یک گروه مطبوعاتی تمرکز در استفاده مشترک از وسائل و تجهیزات عظیم فنی نیز در بین مطبوعات انگلستان متداول شده است. عده‌ای از ناظرین و مطلعین در امور مطبوعاتی بیم از آن دارند که این فعالیت قابل توجه مطبوعات در زمینه تکنولوژی موجب تضعیف شخصیت افراد در کار روزنامه نگاری شود و تدریجاً شهرت مدیران ناشران و گروه هیئت تحریریه روزنامه‌ها تحت الشعاع عظمت مقامات فنی روزنامه قرار گیرد.

بطور خلاصه در انگلستان مانند کشور های بزرگ دیگر روزنامه خود به مردم عرضه کردن بسیار گران تمام میشود اما آنچه در مورد مطبوعات انگلیس دلگرم کننده و تشویق‌آمیز بنظر میرسد اینست که بیشتر روزنامه‌ها برای حفظ موجودیت خود و ایستادگی در برابر رقابت رادیو و تلویزیون متوسل به بالا بردن سطح مطالب خود شده‌اند و در این مورد عده‌ای از روزنامه نگاران انگلیسی اظهار میدارند جای خوشبختی است که مطبوعات در کشور ما بجای اینکه به پائین بنگرند بالا را نگاه میکنند. بدین ترتیب در انگلستان تدریجاً این فکر بوجود میآید که رقابت تلویزیون و ترانزیستور ممکن است موجب آینده درخشان تری برای مطبوعات گردد و نه تنها روزنامه نگاران جدی بلکه صاحبان ذوق و قریحه ادبی و قلمهای نافذ و ارزنده بار دیگر ارزش و اعتبار دیرین خود را بدست آورند در این مورد شاید آن روز دور نباشد که ادبا و نویسندگان که بسیاری از آنها تاکنون ژورنالیزم و روزنامه‌نگاری را با نظر تحقیر نگریده و آنرا یک نوع پیش پا افتاده و کوچک نویسندگی تلقی میکردند به کار روزنامه نگاری باز گردند و یا اینکه سعی کنند تا محلی برای انتشار نوشته‌های خود در روزنامه‌ها بیابند. اگر چنین روزی برسد آنوقت باید ضرب‌المثل معروف را عوض کرد و نتیجه گرفت که «روزنامه نگاری انسان را به همه جا میرساند مشروط بر اینکه بتوان در این سلك درآمد».